

**Posudek oponenta disertační práce PhDr. Ondřeje Cerhy
" DIMENZE OSOBNOSTI A SELF V SOCIOKULTURNÍM KONTEXTU: KROSKULTURNÍ
EXPERIMENTÁLNÍ STUDIE "**

předkládané v roce 2022 na Katedře psychologie FF UK

I. Stručná charakteristika práce

V teoretické části autor představuje postupně psychologické koncepty, které jsou pro něj relevantní. Největší prostor věnuje konceptu individualismu a kolektivismu a jeho korelátů. Dále zmiňuje výzkumy zahrnující osobnostní vlastnosti a self v mezikulturní perspektivě. Empirická část se skládá v podstatě ze dvou studií. Jádrem je mezikulturní experimentální studie, ve které byli účastníci náhodně vystaveni podnětu (příběh), který evokoval kolektivistické nebo individualistické konstruování self. Následně se testoval účinek tohoto primingu na vztahovou interdependenci. V druhé studii byly za použití regresní analýzy zkoumány prediktory kolektivistického a individualistického self a tzv. vztahové interdependence za použití demografických a osobnostních charakteristik.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Oceňuji, že autor zvolil komplikovaný a náročný výzkumný dizajn (připravil a realizoval experiment v České republice a Vietnamu), který u dizertačních prací řešených bez finanční podpory není obvyklý. Prokázal hlubokou znalost a porozumění studovaných psychologických konceptů, pokročilou znalost statistických postupů zpracování dat a přijatelnou prezentaci výsledků. Práce má kromě přednosti i některé dílčí nedostatky, na které poukáži v další části posudku. Celkově ji ale považuji za solidně zpracovanou, odpovídající požadavkům na disertační práce v oboru psychologie.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Teoretická část začíná pojednáním o individualismu a kolektivismu a jeho korelátech, ústředním tématem práce je pak manipulace kolektivistického nebo individualistického konstruování self. Osobnostní charakteristiky jsou uplatněny až v druhé empirické studii jako potenciální prediktory individualistického a kolektivistického konstruování self a vztahové interdependence. Podle mého názoru název práce nevystihuje její hlavní tematické zaměření. Dominantní je v práci konstruování individualistického a kolektivistického self, alespoň jak to chápu. V teoretické části oceňuji zejména pečlivou práci s prameny, citování nejnovějších studií a vybroušený styl vyjadřování, včetně diskutování variant překladu do češtiny. Jako nadbytečná se mi jeví dílčí kapitola 5.3 Zdroje variability: ontogeneze v sociokulturním kontextu, protože vývojové aspekty nejsou v empirické části práce nijak zohledněny. Naopak podrobnější zpracování by si zasloužila kapitola 6 Priming a studium kultury, kde bych očekávala představení a zhodnocení výsledků studií používající stejný podnětový materiál (Sumerian warrior story).

Pro čtenáře, který není detailně obeznámen s mezikulturními výzkumy individualistického a kolektivistického konstruování self je obtížné se orientovat ve stanovených hypotézách experimentální studie. Bylo by proto vhodné na úvod empirické části znovu prezentovat výzkumný záměr, cíle studie i způsoby, jak jich bude dosaženo a zejména zdůvodnit stanovení hypotéz. Květší přehlednosti a srozumitelnosti by také přispělo, pokud by došlo jejich redukování.

Příkladně a mimořádně pečlivě byl proveden a zdokumentován překlad metod do vietnamštiny (využití expertů, zpětné překlady), což bylo jistě časově i finančně náročné. Za

příkladně také považují uplatnění etických standardů. Pochvalu si zaslouží i provádění pilotních studií.

Jsem si vědoma toho, jak náročné bylo realizovat výzkum ve dvou zemích a oceňuji, že se to autorovi nakonec povedlo. Jistou slabinou je však malý soubor z Vietnamu. Výsledky regresních analýz na souboru 47 respondentů/respondentek je tedy nutné interpretovat s velkou obezřetností. Autor také pracuje se sloučenými soubory. U mezikulturních výzkumů bývá obvyklé, že se nejdříve provede analýza invariance a na jejím základě se ověří, zda datové soubory z různých kultur lze vůbec sloučit. To sice autor neprovedl, ale oceňuji, že prokázal pokročilou znalost statistických analýz, když zjišťoval velikost účinku, testoval normalitu před provedením regresních analýz nebo ověřoval sílu testu.

Celkově oceňuji úroveň provedených statických analýz a jejich prezentace. Avšak poněkud nejasně je v práci zdokumentována pasáž o ověřování metody INDCOL. Autor zmiňuje, že provedl explorační a konformační analýzu a odkazuje k výsledkům v přílohách. Nemá smysl provádět oba způsoby FA na stejném souboru. Obvykle se postupuje tak, že se soubor rozpůlí, provede se EFA a její struktura se pak ověří na druhé půlce souboru pomocí CFA. Autor pouze konstatuje, že CFA strukturu nepotvrdila. Nikde v textu jsem nenašla zhodnocení této fáze analýz a vyjádření, jaké to má konsekvence pro výzkum. Také chybí zhodnocení reliability u použitých metod a vyjádření, jaká je akceptovatelná míra reliability, abychom škálu mohli uplatnit v dalších analýzách. V pasáži věnované prezentaci výsledků bych uvítala větší důraz na zdůvodňování, proč byly tyto analýzy provedeny a k čemu se na jejich základě má dospět. Větší přehlednosti by prospělo, pokud by výsledky ze všech tří skupin byly uvedeny v jedné přehledné tabulce. V diskusi by pak výsledky mohly být více provázány s mezinárodními zjištěními, např. s výsledky zmíněných 12 primingových studií, které použily stejný podnětový materiál.

1. Struktura argumentace.

Co se týká srozumitelnosti výkladu, pokládám práci za nevyváženou. Některé pasáže jsou výborně sepsané (zejména v teoretické části práce), některé tabulky jsou velmi názorné, přehledné a usnadňují čtenáři porozumění (např. tabulka 7, 16), jinde je text nepřehledný a vyžaduje od čtenáře opakované čtení (např. prezentace hypotéz). Nejen pro začínajícího výzkumníka je obtížné sestavit kvalitní diskusi výsledků. V diskusi se autor opět uchyluje především k popisu výsledků, postrádám zde interpretaci.

1. Formální úroveň práce a Práce s prameny či s materiálem

Po formální stránce pokládám práci za vyhovující. Bez jazykových neobratností, graficky zformátovaná. Autor pracuje správným způsobem s prameny, správně odkazuje na literaturu. Ohledně metodologie viz souvislý text na začátku posudku. Zde uvádím některé maličkosti týkající se formálních zvyklostí. Pokud jsou data prezentována v tabulce, není vhodné je znovu prezentovat v grafu (zdvojování jak je to např. obr. 1 a tabulka 10). Obrázky 3-16 by měly obsahovat české popisky. Názvy dimenzí osobnosti se v češtině nepíší s velkým písmenem (aglicismus).

2. Vlastní přínos

Posoudit vlastní přínos autora je pro mne obtížné, protože nejsem do detailu obeznámena s primingovými studiemi o individualistickém a kolektivistickém konstruování self. Autor se

k vlastnímu přínosu v textu disertace nikde nevyjadřuje (viz otázka do diskuse).

IV. Dotazy k obhajobě

1. Jaký je vlastní přínos autora, v čem je studie originální, původní a inovativní?
2. Jedním z výsledků disertační práce i prací jiných autorů je, že interdependentí self je vůči primingu nejcitlivější. Čím si to autor vysvětluje?
3. Ve vietnamském souboru se efekt primingu neprojevil na žádné ze tří kontrolovaných proměnných. Autor to považuje za nejcennější výsledek studie. Mohl by to podrobněji komentovat a uvést možné příčiny?

V. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěl.

20.8. 2022

doc. PhDr. Martina Hřebíčková, DSc.

Psychologický ústav AV ČR, v. v. i

